

Bájkkeavijssa NuorttaSálto

Åbdi Bælkágámáv

Ronny van der Spa aktan fámiljajnis ájggu bisodit sáme bivddingámáv Bælkáváren Rudnávuonan Divtasvuonan.

Tæksta: Kitty Skapalen
Járggálibme: Divte Media AS

Juo uddni bierjedagá le sán várráj doalvvomin vædtsagijt gábmáj, mij le láhkón Bælká badjel Rudnávuonan. Gábmá mij tsieggiduváj álgon 1950-jagijn le oalle ja le tjanádum dálusj sáme guollárbándorkultuvrraj dajn guovlojn, gánná miehttseluohkko lidjin sierraláhkáj ájnna.

- Diehtep gábmá álov aneduváj giessejahkebielen, duola dagu bivddimin, guollimin, viejddimin ja muorjimin. Li dássju gallegasj gámá ma li dán muoduga vuona bielen, ja dá rádjáj dábddáp dássju avtav ietjá. Dan diehti le Bælkágámán suodjalusárvvo. Jus ábd-dimbarggo ij álgaduvá dát ájnas ja hálvva vuorjás kulturmujtto máhtá láhpput, miejnni Ronny van der Spa. Sán le prosjektajádediddje, valla sujna le viehke áhtjestis Anders ja oappástis Linda.

- Munji le sierraláhkáj ájnas ábddit gámáv boahhteájggáj, dan diehti gá tsieggiduváj ietjam máttarádjás Anders Amundsen. Anders árruj Bælkáj Rudnávuonan aktan fámiljajnis 30-jagijn, ja sihke sán ja suv áhkká lijga álgos boahhtsusáme svierikbieles, gudi árrujga Divtasvuodnaj. Anders lij muv ádjá Áge Amundsena áhttje ja áddjá muv æddnáj Karin Amundsen. Mañnemus nammadum le ednamæjgát Bælkán ja jáhkedahte gámá æjgát, subtsas Ronny.

Buorre aktisasjborggo

Sán tjadát prosjevtav ájnegis ulmutjin ja lahka aktisasjburgujn Museum Nuortajn, Divtasvuona Museajn ja Árran

julevsáme guovdátjijn. Dárjajn Sámedikkes ja moadda tijma væhkálahk-bargujn le ulmme ábddit gámáv vaj máhtá vas aneduvvat juohkkahattjas. Sán ájggu gámáv suodjalit, bisodit ja tjalmostahttet ábdddima baktu vaj ienebuu aneduvvá.

- Sávvap ulmutja dájñ guovlojn gámáv vas adnegáhti bivddemij, guollimij ja várrevádtse gudi Bælkávárev váttstaji juohkka jage, javllá van der Spa.

Uddni gávnnu bisoduvvam kulturbirás Bælkán, mij máhtá tjanáduvvat árra sáme guollárbándorkultuvrraj, ja mij le registreridum nasjonálasaj kulturmujttoadáhtábásan Askeladden, duola dagu goahtebirás, gierggebuodo ja fieksesgábmá. Dá kulturmujto ja gábmá aktan dahki sáme kultuvrraduobddágav. Jus gábmá ij ábdddiduvá dát kulturvvraduobddák gáhtogohtá, miejnni Ronny van der Spa.

Ronny van der Spa ájggu ábddit gámáv majt suv máttaráddjá Anders tsieggij Bælkávárráj Divtasvuonan.

Ronny van der Spa ønsker å restaurere gammen som hans olderfar Anders satte opp på Belkafjellet i Tysfjord.

Det finnes i dag et bevart kulturmiljø i Bealga, som kan knyttes til den tidligere samiske fiskebondekulturen, og som er registrert i den nasjonale kulturminnebasen Askeladden, blant annet hustomt, steingjerde og fjøsgamme. Disse kulturminnene og gammen utgjør samlet et samisk kulturlandskap. Dersom gammen ikke restaureres vil dette kulturlandskapet forringes, mener Ronny van der Spa.

Suodjalibme ano baktu

Praktihkalasj oasse prosjevtas álgaduváj ávdep gieše moallumiijn biešev, valla oajvveoasse galggá tjadáduvvat vuostasj lahken bárggemános dá jage. - Ábđđim sjaddá ienemusát áđá biešse- ja lavnnje, sisbielle lagimijn málsoduvvat gánná le dárbbbo. Gierge galggi aj bárdoduvvat, áđá boadáldahka dagáduvvat ja duorggiduvvat áđásit. Áđá vuodná galggá biejaduvvat. Usjudallap dahkat ventilasjávnav sjielma vuolen ja gábmáj biedjat vuonáv mij ij ruosto, subtsas Ronny van der Spa. Sån ájgggu nav guhkev gå le máhttelis adnet bájkálasj materiálasj duola dagu lagim, lavnjev jækkástagájs ja giergijt gámá lahka. - Duodden bisodibmáj kulturmuojtos manep buolvvaj sjaddá suohtas ásadit idjadimsajev Bælkáváren nav gåk ávddála. Várrevádtse divna álldadrin máhtti juohkka jáben vásedit oasev dálusj ájges guossidime ja adnemin sáme kulturmuojtov, ma udnásj bieje gávnnuji dássju guokta julevsame guovlon vuona bielen. Navti ájggop bisodit ájnas kulturmuojto boahhteájggáj, ja aj gámáv tjalmostahttet. Adnema baktu gámás máhttep oassálasstet bisodibmáj ja ávddánahttemij sáme kultuvras ja identitehtas. Sávav dát máhtta mielav vaddet iehtjádijda bisodittjat dálusj tsiekkadusájt, gå dát vaddá máhttelis-vuodav gæhttjat manus ájgev, hæjttá Ronny van der Spa.

Restaurererer Belkagammen

Ronny van der Spa og hans familie vil bevare den gamle samiske jaktgammen på Belkafjellet ved Grunnfjorden i Tysfjord.

Allerede i dag fredag er han i gang med å frakte utstyr opp på fjellet til gammen, som står på høyfjellsplatået ovenfor Bealga i Grunnfjord. Den er bygd tidlig på 1950-tallet og fremstår som autentisk og er knyttet til den tidligere samiske fiskebondekulturen i området, der utmarksressursene var særlig viktige. - I følge de opplysningene vi har så ble gammen mye brukt i sommerhalvåret, blant annet i forbindelse med jakt, fiske, fangst og bærplukking. Den skal være en av få slike gammer i det lulesamiske området på norsk side, og så langt vi kjenner til finnes det sannsynligvis bare en tilsvarende. Derfor har Belkagammen svært høy verneverdi. Dersom restaureringstiltak ikke iverksettes vil et viktig og relativt sjeldent samisk kulturminne gå tapt, mener Ronny van der Spa. Han står som prosjektleder, men har også god bistand fra sin far Anders og sin søster Linda.

- For meg er det spesielt ønskelig å bevare gammen for ettertiden, ettersom den ble bygd av min oldefar, Anders Amundsen. Anders bosatte seg i Bealga i Grunnfjord sammen med sin familie på 30-tallet, og både han og hans kones familie var opprinnelig svenske rein-driftssamer, som slo seg ned i Tysfjord. Anders var far til min morfar Åge Amundsen og farfar til min mor Karin Amundsen. Sistnevnte, som er grunneier i Bealga i dag, er sannsynlig eier av

gammen, forteller Ronny.

Forbilledlig samarbeid

Han gjennomfører prosjektet som privatperson og i nært samarbeid med Museum Nord - Tysfjord Museum og Árran lulesamisk senter. Med støtte fra Sametinget og mange timers dugnadsarbeid er målet å restaurere gammen slik at den igjen kan benyttes til glede for almenheten. Han ønsker at gammen skal vernes, bevares og synliggjøres gjennom restaurering og økt bruk.

- Vi ønsker at folk i området tar gammen i bruk igjen, og kanskje spesielt den samiske lokalbefolkningen, som benytter området til jakt, fiske, fangst og friluftsliv i sommerhalvåret og øvrige som benytter seg av området, fortrinnsvis jegere, fiskere og fjellvandere som ferdes på Ba-elgga-fjellet hvert år, sier van der Spa.

Vern gjennom bruk

Den praktiske delen av prosjektet begynte i fjor sommer med løyping av never, men selve hoveddelen skal gjennomføres i løpet av første halvdel av august i år.

- Restaureringen vil hovedsakelig omfatte nytt never- og torvlag, innerkledningen av fjellbjørk erstattes der det er nødvendig. Det skal også legges stein, lages nytt inngangsparti og legges nytt gulv av bjørkeris. Ny ovn skal settes inn. Det vurderes også etablering av lufteventiler under dørterskel samt montering av rustfri ovn, forteller Ronny van der Spa. Han vil så langt det går benytte seg av lokale materialer som fjellbjørk, torv fra myrområdene og stein fra nærområdet rundt gammen.

- I tillegg til bevaring av kulturminnet for ettertiden vil det være gledelig å kunne reetablere et tidligere godt brukt alternativ til overnatting på Bealga-fjellet. Turfolk i alle aldre vil til alle årstider kunne oppleve et "sus av fortiden" ved å besøke og benytte seg av et samisk kulturminne, som det i dag bare fins to kjente av i sitt slag i det lulesamiske området på norsk side. Dermed vil vi både bevare et viktig kulturminne for ettertiden, samt sørge for at det synliggjøres. Gjennom bruken av gammen vil man kunne bidra til at samisk kultur og identitet ivaretas og videreutvikles i fremtida. Jeg håper også at dette kan bidra til at andre tar initiativ til å bevare bevaringsverdige bygg, for det gir jo et historisk sus å kunne se tilbake i tid, avslutter Ronny van der Spa.

Gammen. Her er Linda van der Spa i gammen, ti 1980. Foto: Anders Van der Spa
Gábmá. Dánna i Linda van der Spa gámán, 1980-jagij álgon.

OLSOK på Korsnes

Foto:
Rolf Lian

På tradisjonelt vis ble det feiret Olsok på Korsnes siste helga i juli. Det var godt med folk som koste seg med rømmegrøt, kaffe og kaker. Etter gudstjenesten kirka møttes folk på Korsnes Museum, hvor det ble servert rømmegrøt og grillmat.

Komiteén i Korsnes menighetsråd. Fra venstre, Solfrid Kristiansen, Anne Olavsén, Anne Mari Johansen og Anne Grete Amundsen.

